

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Handläggare NSPH:
Zarah Melander

granskningICD@socialstyrelsen.se
socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Skrivelse med anledning av översättningen av ICD-11

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) är en organisation som samlar patient-, brukar- och anhörigorganisationer inom det psykiatriska området. Nätverket har idag 14 medlemsorganisationer. Dessa organisationer är RFHL, RSMH, Riksförbundet Attention, Sveriges Fontänhus, Riksförbundet Balans, Schizofreniförbundet, Frisk & Fri, SPES, SHEDO, Suicide Zero, Svenska OCD-förbundet, ÅSS, FMN och Spelberoendes Riksförbund. Vi ser patienter, brukare och anhöriga som en oumbärlig resurs genom deras unika kunskap och anser att deras perspektiv och erfarenheter bör ha ett större inflytande över beslut och insatser som berör dem både på individ- och systemnivå.

NSPH och våra medlemsorganisationer vill härmed inkomma med skriftliga synpunkter gällande begreppsanvändning i Socialstyrelsens arbete med översättning av ICD-11.

Bakgrunden om arbetet med översättningen

Världshälsoorganisationen (WHO) har givit ut den 11:e revideringen av den internationella klassifikationen av sjukdomar (ICD). Socialstyrelsen ansvarar för översättningen av ICD-11 till svenska. Översättningsarbetet har hittills, utöver översättare och terminologer, involverat sakkunniga inom klassifikationer och specialister inom flertalet medicinska områden. Språket i ICD-11 ska återge ett så enhetligt och tydligt svenskt fackspråk inom vård- och omsorgsområdet som möjligt.

Översättningen ska även motsvara det engelska originalet, vilket innebär att det kan förekomma skrivningar som inte stämmer helt överens med svensk praxis eller fackspråk. Ett exempel är översättningen av det engelska ordet disorder.

Engelskans disorder har i tidigare versioner av ICD översatts till svenska på flera olika sätt beroende på sammanhang, exempelvis sjukdom, störning, rubbning, syndrom och tillstånd. En fråga som lyfts under arbetet är om de olika översättningarna av disorder har olika betydelser och värdeladdning och om det därför skulle vara bättre att i så stor utsträckning som möjligt översätta disorder med ett och samma ord i klassifikationen. De alternativ som Socialstyrelsen i första hand överväger är ”störning”, ”syndrom” eller ”tillstånd”.

Företrädare för tre psykiatriska professionsföreningar (Svensk Psykiatrisk Förening, Svensk Rättspsykiatrisk Förening och Svensk Barn och Ungdomspsykiatrisk Förening) föreslår en konsekvent översättning av ordet ”disorder” till ”störning”. De anser att en konsekvent översättning av ”disorder” leder till en bättre diagnostik, vård och behandling.

NSPH:s samlade synpunkter gällande begreppsanvändningen

Utifrån NSPH:s perspektiv och de målgrupper vi och våra medlemsföreningar företräder har vi inte ett behov av en enhetlig begreppsanvändning. Vi förstår dock att det utifrån professionens perspektiv kan finnas ett behov av detta, och att det även i viss mån kan underlätta klassifikationen.

NSPH och medlemsorganisationer menar dock att det är av yttersta vikt att det finns ett tydligt patient-, brukar- och anhörigperspektiv in i frågan, eftersom de är dessa individer som påverkas av en eventuell förändring av begrepp. Det är hos dessa individer begreppsanvändningen kommer följa med genom livet i diagnoser, läkarintyg och i dokumentation.

NSPH och våra medlemsorganisationer ser väldigt negativt på förslaget från professionsföreningarna om att begreppet ”störning” ska användas genomgående i översättningen. NSPH menar att begreppet ”störning” är förlegat. Flera diagnoser har fått nya benämningar där begreppet ”störning” tagits bort och det känns mot den bakgrunden väldigt bakåtsträvande att återgå till en användning av begreppet igen.

NSPH och våra medlemsorganisationer anser att alla insatser som riktar sig till personer med psykisk ohälsa behöver ha ett återhämtningsperspektiv, ett långt och brett perspektiv som fångar in vad just denna individ behöver för att må bra, känna hopp, tillhörighet och meningsfullhet. Vi menar att begreppet ”störning” inte synliggör det återhämtande perspektivet på psykisk ohälsa, vilket är ett mycket centralt perspektiv för NSPH, våra medlemsorganisationer och de målgrupper som vi företräder.

Vidare menar vi att begreppet ”störning” riskerar att bidra till en ökad stigmatisering av personer som lever med psykisk ohälsa. Det är ett begrepp som ofta används som ett nedsättande skällsord och är förknippat med missvisande och stereotypa bilder av hur det är att leva med psykisk ohälsa. Stigma kring psykisk ohälsa är fortfarande vanligt och riskerar att leda till ytterligare ohälsa hos den enskilde, men även ett ökat utanförskap och risk för diskriminering inom olika samhällsområden. Det är därför av största vikt att Socialstyrelsen inte landar i ett begrepp som bidrar till detta, vilket vi menar att termen ”störning” gör.

Under mötet med Socialstyrelsen i december 2025 - där NSPH var inbjudna att lämna sina perspektiv på frågan - lyftes ett argument om att begreppet störning skulle kunna bidra till ett mindre tryck på vården, eftersom färre personer skulle vilja ha en psykiatrisk diagnos om termen användes. NSPH ställer sig mycket tveksamma till detta argument och uppmanar Socialstyrelsen att inte återgå till stigmatiserande begrepp med motivet att få färre personer att söka vård och stöd för en psykisk ohälsa.

För att skapa ett samhälle utan fördomar, kränkningar och diskriminering, som förebygger psykisk ohälsa och bidrar till ett återhämtande perspektiv så långt det är möjligt, behöver stigmat kring psykisk ohälsa motverkas. Mot den bakgrunden menar vi att begreppet ”störning” inte bör användas genomgående i översättningen av ICD-11.

Undertecknande organisationer

Conny Allaskog, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH)
Maria Sundström, Riksförbundet Hjärnkoll

Annica Bergström, Riksförbundet Föräldraföreningen mot narkotika (FMN)

Cassandra Lawrence, SHEDO

Carl-Axel Elmen, Riksförbundet Balans

Eric Donell, Riksförbundet Attention

Fredrika Sandell, Frisk & Fri - Riksföreningen mot ätstörningar

Helena Lundell, Sveriges Fontänhus Riksförbund

Helena Rönnberg, Svenska OCD-förbundet

Inger Forsgren, Riksförbundet Hela Livet (RFHL)

Inger Händestam, Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandestöd (SPES)

Line Sardh, Suicide Zero

Madeleine Tügel, Spelberoendes Riksförbund

Margaretha Herthelius, Schizofreniförbundet

Mary-Anne Jakobsson, NSPH-Hjärnkoll Halland

Mats Hammarbäck, NSPH Stockholms län

Mona Granquist, Ångestförbundet, ÅSS

Sonny Wählstedt, NSPH Västra Götaland och Göteborg

Kristina Båth Sägänger, Riksförbundet för mental och social hälsa (RSMH)